

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2738

Vragen van het lid **Van Gerven** (SP) aan de Minister voor Milieu en Wonen over het bericht «Ministerie hield zorgen over Omgevingswet achter» (ingezonden 2 april 2020).

Antwoord van Minister **Ollongren** (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 11 mei 2020).

Vraag 1, 2, 3 en 4

Wat is uw reactie op het bericht dat het Ministerie van BZK een ambtelijke noodkreet over het niet goed werken van de Omgevingswet bij invoering in januari 2021 en de te verwachten chaos en versnippering in de besluitvorming heeft achtergehouden?¹

Klopt het dat een ambtelijke noodkreet niet is gedeeld met de Eerste Kamer bij de behandeling van de Omgevingswet in februari?

Wat was daarvan de reden?

Bent u bereid deze inventarisatie van de problemen openbaar te maken?

Antwoord 1, 2, 3 en 4

Het NRC-artikel refereert aan een Quick scan waarin de werkzaamheden van en samenwerking tussen verschillende onderdelen van mijn ministerie bij het ontwikkelen van de technische standaard voor het publiceren van omgevingswetdocumenten (STOP-TPOD standaard) worden geanalyseerd.

In mijn voortgangsbrief van november 2019 is al beschreven dat het streven was om voor deze zomer van 2020 definitief met uw kamer te bepalen of inwerkingtreding per 1 januari 2021 haalbaar was.³

Zoals vermeld in die voortgangsbrief lag er voor de ontwikkeling van de STOP-TPOD standaard en de aanpassing van software door lokale overheden eind vorig jaar al een stevige uitdaging. De planning werd haalbaar geschat maar was niet ruim bemeten. De rek was er eind vorig jaar al uit. Dit vormde mede de aanleiding om een Quick Scan te initiëren om de samenwerking tussen onderdelen die aan de STOP-TPOD standaard werken te verbeteren. De acties die naar aanleiding van deze Quick Scan genomen zijn gaven het vertrouwen dat 1 januari 2021 in beeld bleef.

¹ NRC.nl, 1 april 2020, «Ministerie hield zorgen over Omgevingswet achter» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/04/01/ministerie-hield-zorgen-over-omgevingswet-achter-a3995539>)

³ Kamerstuk 33 118, nr. 123

In de diverse debatten in januari over de Invoeringswet en de aanvullingswetgeving in februari heb ik steeds benadrukt dat die debatten over de wetgeving die voorlag gingen en dat we aparte te spreken kwamen over de inwerkingtredingsdatum. Wat die datum zou worden, zou voor de zomer aan de hand van de voortgang van de implementatie worden bepaald. Ik ben niet bereid de Quick scan met uw Kamer te delen. Ik sluit aan bij de kabinetsbrede lijn rondom het openbaar maken van documenten naar aanleiding van de moties Omtzigt. Het kabinet heeft de aangenomen moties – Omtzigt met betrekking tot artikel 68 Grondwet nog in beraad, in afwachting van het advies van de Raad van State over de ministeriële verantwoordelijkheid. Na publicatie van dit advies zendt het kabinet uw Kamer een nadere kabinetsreactie.

Het gaat hier om een Quick scan waarin de werkzaamheden van en samenwerking tussen verschillende onderdelen van mijn ministerie bij het ontwikkelen van de technische standaard voor het publiceren van omgevingswetdocumenten (STOP-TPOD standaard) worden geanalyseerd. De STOP-TPOD standaard is een belangrijke bouwsteen voor het digitale stelsel. Deze Quick Scan is in opdracht van mijn ministerie uitgevoerd, omdat er eerder vertragingen in de oplevering van deze standaard waren geconstateerd, waarover ik beide Kamers ook heb geïnformeerd.

De Quick scan had tot doel om alle aspecten – inhoud en proces – van het werken aan de STOP-TPOD standaard onder de loep te nemen. Dit om te voorkomen dat er verdere vertraging bij de oplevering van de standaard zou ontstaan door een herhaling van eerdere problemen.

De Quick scan is vervolgens met betrokkenen gedeeld en gebruikt om binnen de interne werkprocessen tot noodzakelijke verbetering te komen.

Ik ben wel graag bereid u te beschrijven welke conclusies en aanbevelingen de scan bevat en hoe ik daarmee ben omgegaan. Het ging dus om de analyse op het ontwikkelen van de publicatie STOP-TPOD standaard en de Landelijke voorziening voor bekend maken en beschikbaar stellen van documenten (LVBB). Deze twee voorzieningen worden gebruikt door het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en zijn van belang voor de werking van dat stelsel.

In de Quick scan werd geconcludeerd dat:

- Als de bestaande plannen van het programma, de ontwikkelpartners en de bevoegde gezagen en de leveranciers naast elkaar werden gelegd, inwerkingtreding per 1 januari 2021 niet haalbaar zou zijn. De auteur van de Quick scan kwam tot een inschatting dat bij continuering van de werkwijze van dat moment die gehanteerd werd voor de STOP-TPOD standaard en de LVBB de inwerkingtreding van de Omgevingswet pas op 2023 mogelijk zou zijn.
- Het ontbrak aan een gedeeld totaal overzicht.
- Het eigenaarschap van de problematiek in de keten was versnipperd en de complexiteit was groot.
- Het parallel ontwikkelen van de software en standaarden met de wetgeving had ertoe geleid dat substantiële wijzigingen in de standaard en software nodig zijn geweest.
- Er was spanning tussen de verschillende onderdelen van BZK die aan deze producten werken.
- De verschillende rollen en verantwoordelijkheden van het onderdeel van BZK dat werkt aan de LVBB en STOP-TPOD standaard waren onvoldoende helder belegd.
- Het beheer van de LVBB en STOP-TPOD standaard was nog niet belegd.

In de Quick scan werden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Onderzoek het (tijdelijk) continueren in de Omgevingswet van de bestaande uitzondering op de Bekendmakingswet.
- Onderzoek mogelijke complexiteitsreducties van de STOP-TPOD standaard en de LVBB.
- Werk vanuit hetzelfde gedachtenkader en verbeter de onderlinge verhoudingen.
- Kom tot een samenhangende roadmap met de belangrijkste stakeholders.

De aanbevolen inhoudelijke vereenvoudiging is bereikt door complexiteit van ontwerpeisen op het gebied van mutaties, geografische informatieobjecten, synchroniciteit en validaties te beperken tot datgene wat strikt noodzakelijk is om de Omgevingswet inwerking te kunnen laten treden en de realisatie ervan te faseren. Het door de auteur aanbevolen in stand houden van de uitzonderingspositie in de Bekendmakingswet is onderzocht en niet overgenomen.

Deze aanbeveling zou in dit stadium de haalbaarheid van de planning eerder bemoeilijken dan versnellen en daarnaast een aantal voordelen van het DSO ten opzichte van het huidige situatie te niet doen.

De aanbevelingen uit de Quick scan om de samenwerking en werkprocessen te verbeteren zijn ook ter harte genomen. Medio januari 2020 zijn er betere afspraken gemaakt over de samenwerking tussen de verschillende onderdelen binnen mijn ministerie en relevante externe partners. Deze samenwerkingsafspraken hebben geleid tot een gedeeld eindbeeld van het bij inwerkingtreding op te leveren resultaat in de planketen, een aangescherpte verdeling van de verantwoordelijkheden en procesafspraken om tot effectievere ketensamenwerking te komen. Dit heeft ook zijn weerslag gekregen in een gezamenlijke en samenhangende roadmap. Ook zijn inmiddels de noodzakelijke stappen gezet om het beheer van het LVBB en de STOP-TPOD standaard binnen mijn ministerie structureel te beleggen.

De verbeterde samenwerking heeft er onder meer in geresulteerd dat de STOP-TPOD standaard 1.0 op 3 april 2020 is opgeleverd en gepubliceerd. Het is nu van belang dat de leveranciers en de bevoegde gezagen op basis van deze standaard aan de gang kunnen met ontwikkeling van de lokale software van de planketen. De stappen die sinds januari zijn gezet om de planketen te stabiliseren, zijn betrokken bij de Gateway review, waarvan de resultaten⁴ op 1 april jongstleden met uw Kamer zijn gedeeld.

Vraag 5

Wat vindt u van de mening van softwareleveranciers dat een fatsoenlijke invoering van de Omgevingswet in 2021 onhaalbaar is?

Antwoord 5

De softwareleveranciers zijn partners in het bouwen van het DSO, dat immers uit lokale plan-, vergunningen- en regelsoftware bestaat en een centrale motor, het DSO-landelijke voorziening.

Kortheidshalve wordt verwezen naar de brief van 1 april 2020⁵, waarin uiteen is gezet dat de mening van softwareleveranciers betrokken is in de overweging om tot uitstel over te gaan.

Het is hierbij van belang zowel recht te doen aan het vele werk dat al is verricht. De partijen die al ver gevorderd zijn, moeten in staat worden gesteld aan de slag te gaan en tevens moeten partijen die achterop zijn geraakt gelegenheid krijgen om achterstanden in te lopen. In overleg met de bestuurlijke partners wordt bekeken wat hierin haalbaar is en wat de situatie en behoefte per keten is.

Niet alle bevoegde overheden hoeven immers op alle ketens van het DSO aan te sluiten. Zo zullen omgevingsdiensten bijvoorbeeld vanwege de aard van hun werk vaak kunnen volstaan met een aansluiting op de vergunningketen.

Bovendien hebben niet alle bevoegde overheden dezelfde planning. Provincies zullen bijvoorbeeld al voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet hun omgevingsverordeningen bekend maken. Zij moeten dus eerder succesvol zijn aangesloten op de publicatieketen dan gemeenten en waterschappen. Dit komt doordat voor het omgevingsplan en de waterschapsverordening overgangsrecht van toepassing is. Daar komt bij dat overheden voor de verschillende ketens van het DSO (bekend maken van omgevingswetbesluiten, ontvangen van vergunningaanvragen en meldingen en het maken en uploaden van vragenbomen) door verschillende softwareleveranciers worden bijgestaan, die ieder ook hun eigen planning hanteren. Dit alles maakt een «gedifferentieerde aanpak» noodzakelijk, die is toegesneden op de behoeften van bevoegde overheden en softwareleveranciers.

Vraag 6

Bent u bereid de invoering van de Omgevingswet uit te stellen totdat alle problemen rondom de invoering van de Omgevingswet zijn opgelost? Zo nee, waarom niet?

⁴ Kamerstuk 33 118, nr. 139

⁵ Kamerstuk 33 118, nr. 139

Antwoord 6

Op 1 april jongstleden is aangekondigd dat de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal worden uitgesteld. De inzet is om samen met bestuurlijke partners in de tweede helft van mei met een voorstel voor een nieuwe datum voor inwerkingtreding te komen.